

Zakaj smo občutljivi

Naši bravci se bodo morda čudili nad številnimi članki v tej številki, ki obravnavajo zadevo repentabskega šolskega patronata in nekatere druge poskuse šolskega skrbnika g. Angioletti, da vsili svoje tolmačenje zakona našemu šolstvu. Morda bo kdo dejal (in nam je tudi že dejal), da niti stvar sama niti oseba g. šolskega skrbnika ne zaslužitoli porabe papirja in tiskarskega črnila. Vendar menimo, da ni tako.

Zadnje mesece se namreč množijo znaki, da nekoga moti ozračje mirnega sožitja in strpnosti, ki je zavladalo na Tržaškem med našo manjšino in večinskim narodom ter med manjšino in oblastmi. Prvi očiten napad na to mirno sožitje je bil storjen v openski lekarni, z nesramno in neupravičeno odpovedjo dr. Metki Kacinovi. Drugi poskus motenja tega končno doseženega sožitja pa moramo videti — dasi še tako neradi — prav v ukrepih g. Angioletti, s katerimi je onemogočil pravo sestavo in delovanje repentabskega šolskega patronata, enostransko imenoval v komisiji za slovenske šolske radijske oddaje zgolj italijanske šolnike itd. Morda bo g. Angioletti takoj zanikal, da bi bil imel kdaj tak namen. Toda posledice njegovih ukrepov so pač takšne.

Priznamo, da je reakcija s slovenske strani nekoliko nervozna. Toda Slovenci na Tržaškem in vsa naša manjšina v Italiji smo občutljivi, kadar kdo položi roko na naše šolstvo, ker vemo iz dolgoletnih izkušenj, da se to nikoli ne zgodi z dobrim namenom. Se nikoli se ni zgodilo, da bi bil g. Angioletti ali kaka druga šolska oblast vsiljevala slovenske šolnike v kakšne komisije za italijanske šole ali da bi bila odmerila slovenskim šolnikom in šolam svoj delež, kot jim pripada. Vedno se dogaja samo obratno. Zato pač postanemo nervozni, ko spet ugotavljamo take poskuse. Ne moremo si kaj, da bi ne videli v tem nov udarec po slovenskem šolstvu, pa naj se zdi še tako prikrit in kamufliran s sklicevanjem na zakonske predpise. V tem je g. Angioletti pač zelo izveden. Toda to nas ne bo premotilo.

Prepričani smo, da g. Angioletti ravno ne ljubi slovenskega šolstva kakor punčico svojega očesa. In morda je njega in še marsikoga zbudilo ravno to, da se je slovensko šolstvo z letošnjim šolskim letom končno spet nekoliko okrepilo ali vsaj prenehalo kazati znake počasnega nazadovanja. Morda njemu in še komu ni prav, da se v »Piccolu« množe oglasi, ki ponujajo službe fantom in dekletom, ki znajo SLOVENSKO, kar daje tistim mladim Slovencem, ki so končali slovenske šole, neko prednost

(Nadaljevanje na 3. strani)

BOLGARI HLEPIJO PO MAKEDONIJI

Bolgarija je začela spet s propagandno gonjo, ki zanika, da so Makedonci poseben narod, in zahteva priključitev Makedonije kot »bolgarskega ozemlja« k Bolgariji. Nekateri si razlagajo to kot znak novega sovjetskega pritiska na Jugoslavijo, kajti v Bolgariji vidijo sovjetskega satelita, ki bi si ne upal sprožiti take propagandne gonje brez privoljenja Sovjetske zveze.

V resnici so Makedonci star narod, le da so se zaradi nesrečnih okoliščin (dolga podjarmljenost Turčiji) v modernem času pozno vzdramili v pravo narodno zavest. Narodno prebujenje se je začelo šele sredi preteklega stoletja z bratoma Miladinov iz Struge, a je zadobilo obliko pravega političnega prerodenja šele v tem stoletju. Makedonci so tudi čisto drugega etničnega izvora kot Bolgari, ki so, kot znano, ugro-altajskega (mongolskega) izvora in so prišli iz krajev ob Volgi. Pokristjanjeni so bili od makedonskih misijonarjev in verjetno so sprejeli tudi jezik in kulturo od Makedoncev, ohranili pa so si svojski narodni značaj in mnogo prvotnih etničnih značilnosti, tako da je neglede na sorodnost jezikov med Makedonci in Bolgari le malo skupnega.

Makedonci so trdno odločeni — posebno mlade generacije — da si ohranijo narodno samobitnost in lastno republiko, ki so jo dobili v federativni Jugoslaviji. Seveda si Bolgarija sama ne bo upala uporabiti sile, da bi si priključila Makedonijo.

Zanaša pa se morda na sovjetsko pomoč. Njena propagandna gonja dokazuje, da ne izključuje take sovjetske pomoči in možnosti, da se nekoč polasti Makedonije.

Jugoslovanska vlada je poslala bolgarski vladi ostro protestno noto zaradi bolgarske propagande glede Makedonije, kar slabša odnose med obema državama in na vsem Balkanu.

—0—

EŠKOL JE SPRAVLJIV

Izraelski ministrski predsednik Levi Eškol je izjavil v intervjuju za ameriško revijo »Newsweek«, da Izrael nima ozemeljskih zahtev glede zasedenega arabskega ozemlja razen vsega mesta Jeruzalema in Golanjskega višavja. Pač pa zahteva, da mora biti Jordan varnostna meja, preko katere ne bi smele arabske čete (v primeru, da bi bil sklenjen mir). V ta namen bi imele izraelske čete zaseden varnostni pas vzdolž Jordana.

Zaradi teh izjav je nastalo razburjenje pri nekaterih desničarsko navdahnjenih krogih v Izraelu in v parlamentu je bila celo predlagana nezaupnica Eškolu, ki pa je bila zavržena.

Eškol je tudi izjavil v intervjuju, da je Izrael pripravljen, da se pogaja z Nasserjem, tudi takoj in kjerkoli. Jordaniji pa je ponudil pristaniško cono v Hajfi ali v Ašodu. Pač pa Eškol in vsi izraelski progi odklanjajo vsak poskus diktata štirih velikih sil glede miru na Bližnjem vzhodu.

Kaj zahtevajo naši dijaki

V zvezi s stavkovnim gibanjem slovenskega dijaštva v našem mestu smo se obrnili na skupino dijakov državnega znanstvenega liceja s slovenskim učnim jezikom v Trstu, da bi za naše bravce natančneje orisali namen in potek svoje akcije.

Kako je na vaši šoli (slovenski licej) organizirano dijaško gibanje za reformo srednje šole?

Pravzaprav takega organiziranega dijaškega gibanja na šoli pred zasedbo šolskega poslopja sploh ni bilo. Res, da smo posamezni študentje — to predvsem iz višjih razredov — o tem med seboj razpravljali, vendar je bilo vse le v zasebni in neuradni obliki. Zasedba šole pa nam je omogočila, da smo te probleme predložili celo šoli in smo o njih skupno razpravljali. S tem smo se tudi bliže seznanili z vsemi razredi in njihovimi specifičnimi težavami kot tudi s problemi celotne šole. Z zadovoljstvom lah-

ko ugotavljamo, da so se tudi nižji razredi aktivno udeležili razprav in pokazali večji čut za odgovornost in večjo ali manjšo zrelost glede skupnih vprašanj, kot bi bilo pričakovati. S tem dejanjem pa smo predvsem dokazali, da nismo tako otročji in nezreli, kot nekateri mislijo, in da nočemo več samo akritično in pasivno sprejemati.

Katere so bistvene zahteve slovenskega dijaštva?

Zahteve slovenskega dijaštva se delno skladajo z zahtevami italijanskega, ker je naša šola državna. Seveda pa imamo kot Slovenci tudi naše posebne zahteve in to ne samo kot posamezna šola, temveč tudi kot narodna manjšina. Prve zahteve zadevajo predvsem vlogo, ki naj bi jo imela dijaška zborovanja. Njihove odločitve naj ne bi bile podrejene vetu ravnateljstva, kot je za

(Nadaljevanje na 4. strani)

RADIO TRST A

• NEDELJA, 16. februarja, ob: 8.00 Koledar; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša; 9.50 Glasba za kitaro; 10.00 Faithov orkester; 10.15 Poslušali boste; 10.45 V prazničnem tonu; 11.15 Zora Tavčar; »Kokošja balada«; 12.00 Nabožna glasba; 12.15 Vera in naš čas; 12.30 Za vsakogar nekaj; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... 13.30 Glasba po željah; 14.45 Od televizijske oddaje »Canzonissima« do Festivala v San Remu 1969; 15.30 Držič: »Boter Andraž«. Veseloigra; 17.15: Montenegrov orkester; 17.30 Beseda in glasba; 18.00 Miniaturni koncert; 18.30 »Kino včeraj in danes«; 18.45 Operetne melodije; 19.15 Sedem dni v svetu; 19.30 Klasiki lahke glasbe; 20.00 Šport; 20.30 Bednarik: »Pratika«; 21.00 Semenj plošč; 22.00 Nedelja v športu; 22.10 Sodobna glasba; 22.25 Zabavna glasba.

• PONEDELJEK, 17. februarja, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.40 Radio za srednje šole; 12.00 Elektronske orgle; 12.10 Pomenek s poslušavkami; 12.20 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Musici del Friuli; 17.20 Za mlade poslušavce: Čar glasbenih umetnin; 18.15 Umetnost; 18.30 Radio za srednje šole; 18.50 Zbor »C. A. Seghizzi«; 19.10 »Odvetnik za vsakogar«; 19.20 Znanje melodije; 20.00 Športna tribuna; 20.35 Sestanek s Fansi; 21.05 Nini Rocco Bergera: »Živalski vrt na Skorkljje«; 21.15 Romantične melodije; 22.00 Slovenski solisti. Pianist Leon Engelman.

• TOREK, 18. februarja, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Slovenske pesmi; 11.50 Kitarist Bonfà; 12.00 Bednarik: »Pratika«; 12.30 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Casa-massimov orkester; 17.20 Za mlade poslušavce: Plošče za vas; 18.15 Umetnost; 18.30 Koncertisti naše dežele. Sopr. Nerina Pelicon - Pettiroso, pri klavirju Valdo Medicus; 18.55 Hawkinsov sekstet; 19.10 Bambini: »Albert Sirk«; 19.20 Priljubljene melodije; 19.45 Zbor »V. Vodnik« iz Doline; 20.00 Šport; 20.35 Mikula Letič: »Kranjski klobasi«, sonetni venec. Recitira Edvard Martinuzzi; 20.55 Polka je ukazana, pustne pesmi; 21.10 Veliki pustni ples. V odmoru (21.30) »Moderni plesi pred petdestimi leti, mnenja naših dedov«.

• SREDA, 19. februarja, ob: 7.00 Koledar; 7.00 Jutranja glasba; 11.40 Radio za I. stopnjo osnovnih šol; 12.00 Saksofonist Curtis; 12.10 Danijela Nedoh: »Zorko Prelovec«; 12.20 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Klavirski duo Russo-Safred; 17.20 Za mlade poslušavce; 18.15 Umetnost; 18.30 Radio za I. stopnjo osnovnih šol; 18.50 Slavni pevci; 18.10 Higiiena in zdravje; 19.15 Priljubljene melodije; 20.00 Šport; 20.35 Simf. koncert; V odmoru (21.15) Za vašo knjižno polico;

• ČETRTEK, 20. februarja, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Slovenske pesmi; 11.50 »The Medallion Piano Quartet«; 12.00 Iz potne torbe Milka Matičetovega; 12.20 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Bevilacqua orkester; 17.20 Za mlade poslušavce: Razkuštrane pesmi; 18.15 Umetnost; 18.30 Sodobni slovenski skladatelji; 19.00 Pojeta Franco IV in Franco I; 19.10 Pisani balončki; 19.40 Prijetne melodije; 20.00 Šport; 20.35 Ottieri: »Osebek«. Enodejanka; 21.05 Na hawajске kitare igrata John in Jerry; 21.30 Angel »Pocho« Gatti in »The Big Band«; 22.00 Komorne skladbe.

• PETEK, 21. februarja, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.40 Radio za II. stopnjo osnovnih šol; 12.00 Harmonikar Gianferrari; 12.10 »Blago znanstvo za domačo rabo«; 12.20 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Pacchiorijev ansambel; 17.20 Za mlade poslušavce: Glasbeni mojstri; 17.55 Slovenščina za Slovence; 18.15 Umetnost; 18.30 Radio za II. stopnjo osnovnih šol; 18.50 Komorni koncert; 19.20 Postni govori: Msgr. Jakob Ukmar: »Ljubezen kot nova zapoved«; 19.45 »Beri, beri rožmarin zeleni«; 20.00 Šport; 20.35 Gospodarstvo in delo; 20.50 Koncert operne glasbe; 21.50 Veseli utrinki; 22.00 Sladbe davnih dob;

• SOBOTA, 22. februarja, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Slovenske pesmi; 11.50 Karakteristični ansambli; 12.10 Iz starih časov; 12.20 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 14.10 Glasba iz vsega sveta; 15.55 Avtoradio; 16.10 V tritrtinskem taktu; 16.45 Nievo: »Izpovedi osemdesetletnika«; 17.20 Dialog — Cerkev v sodobnem svetu; 17.30 aZ mlade poslušavce; 18.15 Umetnost; 18.30 Ženski oktet »F. Prešeren« iz Kranja; 18.50 Iz Mednarodnega festivala jazza v Ljubljani 1968; 19.10 »Družinski obzornik«; 19.25 Zabavali vas bodo; 20.00 Šport; 20.35 Teden v Italiji; 20.50 »Sal za Carlotto«; 22.20 Zabavna glasba.

Stavka slovenskih šolnikov na Tržaškem

Odbor Sindikata slovenske šole v Trstu je na svoji seji 4. februarja t. l. skrbno proučil vsa nerešena vprašanja, ki tarejo slovenske šolnike in reden razvoj slovenskih šol vseh vrst in stopenj. Ugotovil je, da bodisi prosvetno ministrstvo, bodisi tukajšnja šolska oblast ne izvajata nekaterih določb, ki jih jamčijo obstoječi zakoni in mednarodni sporazumi, kje še, da bi izpolnili upravičene zahteve slovenskih šolnikov, ki jima jih je sindikat tolikokrat posredoval. Res da smo v zadnjem času prejeli precej obljub in zagotovil, toda konkretnih dejanj ne vidimo in vse kaže, da jih tudi zlepa ne bomo. Poleg tega je tržaški šolski skrbnik z dvema znanima krivičnima ukrepoma žalil dostojanstvo vseh slovenskih šolnikov.

Zato je Sindikat slovenske šole v Trstu sklenil, da razglasi za četrtek 20. februarja enodnevno stavko vseh slovenskih šolnikov in osebja na slovenskih osnovnih in srednjih šolah na Tržaškem.

V ta namen vabi sindikat slovenske šole v Trstu vse šolnike na članski sestanek, ki bo v ponedeljek, 17. februarja, ob 18. uri v Gregorčičevi dvorani v ul. Geppa 9, kjer bodo odborniki sindikata podrobno seznanili šolnike o vzrokih razglasitve stavke.

VISOK SNEG IN HUD MRAZ PO VSEJ EVROPI

Skoro vso Evropo je zajela zadnje dni izredno huda zima. Snežni viharji divjajo tako v južni kot v severni Evropi. Temperature so povsod zelo nizke. Posebno visok snež in nizke temperature pa imajo v Sloveniji. V Ljubljani je pol metra snega, pri Logatcu tričetrt metra. Na Gorenjskem in tudi na Krasu je temperatura v preteklih dneh večkrat padla na 25 stopinj pod ničlo. Zaradi visokega snega in zametov je bil ne-

kaj dni onemogočen promet tovornjakov s priklopniki po slovenskih cestah. Tuje tovrnjake so zavračali na mejah. Vendar so snežni plugi v kratkem dobro očistili slovenske ceste, v kolikor jih ni spet zamedel včerajšnji snežni metež.

Sneg je cel dan ohromil ves promet tudi v New Yorku in v raznih drugih ameriških mestih. Na newyorških letališčih je ostalo blokiranih 6000 potnikov. Zmanjkalo jim je tudi živil. Blizu sto ljudi je zaradi snega izgubilo življenje, največ zaradi srčne kapi, ko so peš gazili sneg domov. Tudi predsednik Nixon je ostal zaradi snega blokirani na Floridi, ker letala niso vozila.

ZA VAJONT SO KRIVI BAJE GEOLOGI

V Aquili se nadaljuje proces proti skupini obtožencev, katere dolži državno praviništvo, da so krivi za vajontsko katastrofo v noči 9. oktobra 1963, ko je utonilo okrog 2000 ljudi. Eden glavnih obtožencev, ing. Nino Biadene, ki je vodil gradbeni urad družbe SADE, ki je zgradila vajontsko elektrarno, je zatrdil v svojem zagovoru, da so krivi za nesrečo geologi. Kajti če bi bili geološki strokovnjaki izjavili, da je tisto ozemlje nevarno, bi elektrarne sploh ne bili gradili.

Toda glavna geologa, ki sta takrat preiskala tisto ozemlje v Vajontu, univ. prof. Giorgio Dal Piaz s padovanske univerze in prof. Francesco Penta, član vrhovnega sveta za javna dela, sta že pred leti umrla.

Skupina zdravnikov v bolnišnici Newcastle v Angliji je s poskusi ugotovila, da uživanje čebule (ali luka, kot pravijo čebuli ponekod na Slovenskem) preprečuje srčno trombozo (kap).

V Italiji se nadaljuje val stavk, ki so tudi znak socialnega in političnega nemira.

Alojz Rebula je dobil „Prešernovo nagrado“

Z resničnim veseljem je sprejela tržaška slovenska javnost novico, da je dobil pisatelj Alojz Rebula Prešernovo nagrado slovenske republike za svoj novi roman »V Sibilinem vetru«. Naš list je bil prvi, ki je v svoji kulturni rubriki opozoril na izredno umetniško vrednost in pomembnost tega Rebulovega dela.

Po prejemu nagrade je dal Rebula za štirinajstdnevnik »Naši razgledi« izjavo, s katero je odgovoril na vprašanje: »V čem je vaša ustvarjalna dilema, temeljni umetniški konflikt v vas ali v vašem odnosu do okolja in sveta?« Rebula je izjavil:

»Tvegal bom odgovor: če je v meni kakšna resnična dilema, ni ustvarjalna dilema; če je v meni kakšen resničen konflikt, ni umetniški konflikt. Umetnost — in z njo kultura nasploh — mi je sekundarna kategorija; tem sekundarnejša, čim delj živim. Kolikor je konflikta v meni, se odvijam na ravni usode, bivanja, življenja. Primarna kategorija, se mi zdi, je zame samo ta: tam primarnejša, čim dalje živim.

Konflikt je v tem: prebijati se iz spoznanega v bivanjsko. Delati iz izbire usode, iz ure v uro, iz dneva v dan: čedalje bolj izmirjen z neizpremenljivim in čedalje bolj vznemirjen od mogočega.

Konflikti ob peresu in papirju so drugotni, če-

prav utegnejo biti intenzivni do obupa. A to bodi le tehnični obup: kako na primer ustvariti umetniško vizijo, ki bo z eno roko grabila za modernimi izpovednimi možnostmi, z drugo pa trdno držala to, kar je po mojem večnostni kompas umetniškega: jasnost, preprostost, neposrednost. Skratka, kako ruvati v rudniku plinov gradbeni material.

Za Slovenca, zaznamovanega z zgodovinskim trpljenjem, in za manjšinskega Slovenca še posebej, je morda to početje lažje kot za druge. Kajpak teoretično: zakaj naprežanje je naprežanje, dosežek pa dosežek.

Sicer pa mi je drugotno tudi vprašanje, koliko sem umetnik.»

TEDENSKI KOLEDARČEK

16. februarja, nedelja: Julijana, Ljubo
17. februarja, ponedeljek: Rudolf, Daromir
18. februarja, torek: Simcon, Pust
19. februarja, sredo: Pepelnica, Rado
20. februarja, četrtek: Leon, Levka
21. februarja, petek: Eleonora, Irena
22. februarja, sobota: Peter, Marjeta

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Odgovorni urednik: Drago Legiša ♦ Tiska tiskarna »Graphis« Trst

Bretonci zahtevajo deželno avtonomijo

Bretonci so bili še pred nekaj desetletji narod, ki je bil na tem, da izgine in se utopi v enotni francoski naciji. Govoriti po bretonsko je pomenilo biti »nazadnjak«. »Imenitno« in »gospodsko« je bilo govoriti po francosko. Zato je bretonščina vedno bolj izumirala in celo večina Bretoncev je govorila samo še francosko, svoj jezik pa so mnogi pozabili, medtem ko mladi sploh niso imeli več priložnosti, da bi se ga naučili.

V zadnjem času, posebno v zadnjih desetih letih, pa se je začela prebujati tudi narodna zavest bretonskega naroda. Danes so Bretonci nekako tam, kot smo bili Slovenci leta 1848. Masa ljudstva je še bolj ali manj pasivna, narodno neprebujena in delno celo ne zna več bretonsko, čeprav se vsi čutijo Bretonci vsaj po deželni pripadnosti, kot svoj čas Kranjci, Korošci, Primorci itd. Sredi te mase pa deluje zavedna manjšina, ki se trudi, da bi narodno vzdramila tudi druge. Po eni strani goji ta manjšina narodno književnost v bretonskem jeziku, ki je dala že lepe plodove — tudi kvalitetno dobre — širi bretonsko prosveto, prireja jezikovne tečaje bretonščine, goji bretonsko folkloro in pogloblja znanje bretonske narodne zgodovine. Po drugi strani pa širi tudi politično zavest in skuša postaviti na noge

bretonsko politično gibanje, ki bi se borilo za bretonske narodne pravice, katere pariška vlada dosledno ignorira.

Neodvisnost ali avtonomija?

V političnem pogledu je opaziti dve težnji. Določena skupina se zavzema za popolno neodvisnost Bretonije in poudarja, da je bila Bretonija pred stoletji s prevaro pridružena Franciji, ki jo je dobila kot doto neke bretonske kraljice, ki se je poročila s francoskim kraljem. Počasi pa so Francozi popolnoma odpravili bretonsko avtonomijo, zlasti v času centralizacije po francoski revoluciji. Druga skupina — ali pa gre le za taktiko — pa se zavzema za deželno avtonomijo Bretonije, v okviru preureditve Francije v regije (dežele).

Prva skupina opozarja na svojo zahtevo po neodvisnosti Bretonije s priložnostnimi atentati na kakšne francoske spomenike v Bretoniji in podobnimi akcijami, medtem ko je druga skupina, L'Union Bretonne, sprejela pred kratkim na svojem občenem zboru soglasno sprejeto resolucijo, ki jo je predložil njen predsednik Yann Poilvet in v kateri je rečeno: »V uri, ko se pripravlja regionalna reforma, zahteva Bretonska unija od vlade, da prizna obstoj enotne Bretonije, to se pravi Bretonije, ki bo obsegala, kot to zahtevajo zgodovina, ljudje, geografija in ekonomija, tudi pokrajino Loire-atlantique. Zahteva tudi, da naj razpolaga ta končno obnovljena in prava Bretanija z lastnimi sredstvi, da si bo zagotovila celotno osebno na vseh področjih.«

Vlada v Parizu se dela gluha

Pariška vlada se, kot rečeno, sicer dela gluha za te zahteve Bretoncev, hkrati pa jih skuša potolažiti z raznimi velikimi obljubami, npr. z obljubo, da bo zgradila štiriposovno avto-cesto iz Rennesa v Brest in drugo iz Quimperja v Nantes. Vendar se Bretonci ne dajo zapeljati od takih gospodarskih obljub, ki jih vlada navadno niti ne izpolni, pa tudi ne od obljubljenih regionalnih reforme, ki si jo pariška vlada zamišlja

čisto gospodarsko, ne pa politično. Zveza štiridesetih bretonskih organizacij, »Gor-seed«, je izdelala že »minimalni načrt« za bretonsko avtonomijo in ga predložila oblastem. Ta načrt predvideva izvolitev deželne zbornice in še posebej Gospodarski in socialni svet, ki naj bi predstavljal sindikalne, socialno-strokovne in kulturne organizacije ter krajevne skupnosti. Iz obeh naj bi bila izvoljena stalna komisija, ki naj bi začasno predstavljala zametek izvršilnega odbora (vlade) za vsa vprašanja, ki bi spadala pod pristojnost dežele.

Načrt predvideva tudi ustanovitev institucij, ki bi pospeševale razvoj bretonskega jezika, literature in umetnosti, kajti regionalna reforma ne sme ostati samo gospodarska, ampak mora postati človeška stvarnost, je rečeno v načrtu. Ustanovitev bretonske dežele in združitve sedanjih petih departmentov, v katere je razdeljena Bretonija, ter sprejem bretonskih kulturnih zahtev predstavljajo nujen predpogoj za dejansko priznanje bretonskega naroda, temelječega na zgodovini, na isti kulturi, na istih gospodarskih in socialnih koristih in na ljubezni do skupnih izročil.

Trenutno se bretonščina ne poučuje niti v osnovnih šolah v Bretoniji, kar meče značilno luč na francosko demokracijo, tembolj ker velja to tudi za vse druge manjšine v Franciji, tudi za Nemce v Alzaciji, kljub sedanjemu francosko-nemškemu prijateljsstvu in članstvu obeh držav v EGS.

Zakaj smo občutljivi

(Nadaljevanje s 1. strani)

pred tistimi njihovimi kolegi, ki znajo samo italijansko ali ki so obiskovali italijanske šole in zato ne obvladajo slovenskega knjižnega jezika za trgovsko dopisovanje, tolmačenje itd., kar postaja vedno bolj važno spričo živahnih trgovinskih zvez med našim mestom in Slovenijo.

Zato g. Angioletti ne more zameriti tukajšnji slovenski javnosti in zlasti tistim, ki imajo na skrbi slovensko šolo, če si tolmačijo njegove ukrepe kot izraz tihe želje, da bi le še poskusili omajati temelje slovenskega šolstva in vplivati na naše ljudi, da bi začeli izgubljati zaupanje v bodočnost slovenskega šolstva na našem ozemlju. V tem pa se g. Angioletti moti, kajti dosegl bo ravno obratno, kot sta dosegla tudi upravnik openske lekarne in dr. Russo ravno obratno od tistega, kar sta namerala doseči z ustrahovalnim odpustom dr. Kacinove. Tako ukrepi g. Angioletti kot krivica, storjena dr. Kacinovi, sta šele okrepila v Slovencih narodno zavest in čut za obrambo naših narodnih in manjšinskih pravic. Če pa je to hkrati povečalo našo nervozo in občutljivost, to ni naša krivda. In gotovo s tem ni bila storjena usluga niti odnosom med našo manjšino in večino, niti odnosom med tukajšnjimi oblastmi in matično Slovenijo in Jugoslavijo, kot je pokazalo že pismo jugoslovanskega generalnega konzula.

Vsekakor so taki poskusi diktiranja vnaprej obsojeni na neuspeh, kajti g. Angioletti naj se samo malo poglubi v zgodovino slovenskega naroda in slovenskega šolstva, pa bo lahko ugotovil, da sta vzdržala in preživela ne le take zbudljaje z iglo, ampak še hujše udarce.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

Kulturni dom

Hej, hej, danes je radost pri nas.
smeha in veselja čas...
Jaz sem majhna deklica
drobna Rdeča kapica
vabim Vas na ples
pridite zares!

OTROSKO PUSTNO RAJANJE

v nedeljo 16. februarja 1969

v Kulturnem domu
začetek ob 15. uri

Vstopnina: odrasli 500 lir

otroci 300 lir

Starodavnost slovenskih pustnih mask

V pritični dvorani Muzeja za kulturno zgodovino in umetno obrt v Gradcu, je bila odprta od 10. januarja do 12. februarja razstava pustnih mask iz Slovenije. Razstavljenih je bilo na desetine modelov pustnih šem v naravni velikosti ter veliko število fotografij, pa tudi samih mask, zlasti starih. Posebno pozornost so seveda vzbujali rogati in kosmati koranti in »orači«. Razstavljen je bila tudi močno povečana reprodukcija staroslovenskega obeska, ki predstavlja Korantovo glavo in ki so ga pred nekaj leti izkopali v Ptujju, kar dokazuje starodavnost in verjetno religiozni značaj korantovih mask.

Štajerski Muzej za narodopisje je izdal razstavljeni katalog, za katerega je napisal uvod univ. prof. za narodopisje na graški univerzi in namestnik štajerskega deželne glavarja dr. Hanns Koren. Drugo uvodno besedo je napisal ravnatelj Štajerskega muzeja za narodopisje dr. Sepp Walter, obširen prikaz slovenskih panonskih, alpskih

in primorskih mask pa je izpod peresa ravnatelja Slovenskega etnografskega muzeja v Ljubljani dr. Borisa Kuharja.

Razstavo so si prihajali ogledovat tudi razredi graških srednjih šol. Slovenske pustne maske so med najstarejšimi in najizvirnejšimi v Evropi, zato vlada pri narodopiscih veliko zanimanje zanje. Nekatere so stare najbrž več tisoč let. Prav bi bilo, če bi nekatere izmed njih uvedli tudi v pustne sprevode na Tržaškem, npr. na Opčinah.

—0—

Euratom se je znašel v krizi, zaradi pomanjkanja pravega programa in denarja. Obstaja nevarnost, da bo skupnost Euratoma (ena od treh evropskih skupnosti) sploh razpadla, če se države članice ne sporazumejo za enoten program in večje finansiranje.

V noči od srede na četrtek je bil dosežen načelni sporazum med vlado in sindikati o pokojninah, kar bo urejeno postopno. Sporazum bo čimprej spremenjen v vladni zakonski predlog, ki bo predložen parlamentu. Približno za 20 odst. bodo zvišane tudi najnižje pokojnine.

Tržaškega

Kaj zahtevajo naši dijaki

(Nadalj. s 1. str.)

sedaj določeno po Sullovi okrožnici, temveč naj bi prišle direktno v proučitev posebne- mu organu, ki naj bi ga za to ustanovili na deželni upravi. V tem smislu je bila tudi splošna zahteva po decentralizaciji Prosvetnega ministrstva. Zahtevali smo razen tega tudi ustanovitev na vsaki šoli posebnega organa, ki naj bi odločal o važnejših problemih šole in ki bi ga sestavljali ravnatelj, določeno število profesorjev in enako število dijakov, izvoljenih na zborovanju. Dlje smo zahtevali tudi modernizacijo zastaralih programov in sistemov poučevanja ter odpravo zrelostnega izpita.

Kot slovenski dijaki pa smo zahtevali še posebej dobre učbenike v slovenskem jeziku, ki bi bili v skladu z našim programom. Zahtevali smo tudi čimprejšnjo ustanovitev višjega Tehničnega zavoda s slovenskim učnim jezikom v Trstu ter ustanovitev slovenskih šol za beneške Slovence. K temu je treba dodati še notranje šolske zahteve glede poučevanja, izpraševanja in sploh življenja na naši šoli. Te zahteve smo predložili ravnateljstvu in profsorskemu zboru.

Kakšen je odziv med dijaštvom?

Odziv dijakov na te skupne probleme je bil res množičen in odgovoren. Razen malostevilnih izjem je vse dijaštvo sodelovalo pri skupni akciji.

V čem obstaja akcija?

Naše zahteve smo podprli s štiri ni pol dnevno zasedbo šolskega poslopja. Vsak dan smo imeli v glavnem dve občni zborovanji, ki sta trajali tudi po več ur in na katerih smo vneto razpravljali o naših problemih in o njih skupno sklepali. Delegacija naših dijakov je predložila proveditorju zahteve naše šole; skupno z italijanskimi šolami pa smo poslali Prosvetnemu ministrstvu skupne zahteve tržaških dijakov.

Kakšen je odnos do gibanja italijanskega dijaštva v našem mestu?

Kmalu v začetku je naša šola vstopila v t.i. »medšolski svet« (Consiglio interscolastico), v katerem so predstavniki vseh zasedenih tržaških šol in ki je odločal o poteku zasedbe in koordiniral skupno akcijo. Ta naš skupni nastop z italijanskimi tovariši je po našem mnenju bil koristen, ker smo prvič stopili z njimi v stik in skupno pretresali svoje probleme. Upamo, da bodo naši italijanski kolegi odslej solidarni z nami, če bi prišlo do morebitnih diskriminacij.

Kakšen je odnos profesorjev do gibanja?

Večina profesorjev spremlja s simpatijo naše gibanje, ker se jim zdijo naše zahteve v glavnem upravičene, obžalujejo pa zasedbo šole.

Imate kaj upanja na uspeh?

Dijaki smo naše zahteve jasno povedali in jih poslali odgovornim oblastem. Sedaj pričakujemo odgovor. Če tega v določenem roku ne prejmemo, smo se odločili za ponovno zasedbo šolskih prostorov. Ker so nekatere zahteve — posebno ministrstvu — take, da mora o njih odločati parlament, pričakujemo od ministrstva zagotovilo, da naše zahteve preučé in jih upoštevajo. Kar pa se tiče zahtev, ki spadajo v kompetenco proveditorja ali ravnateljstva, upamo, da bodo naleteli na razumevanje in odobritev.

Skupina dijakov državnega Znanstvenega liceja s slovenskim učnim jezikom v Trstu

Odstop članov repentaborskega šolskega patronata

Njihovo pismo g. Angiolettiju

Ker se ni upoštevalo vseh prizivov glede jasnih, natančnih in točno določujočih zakonskih pravil o delovanju šolskih patronatov ter so naleteli na gluha ušesa tudi o pombe, katerih razlogi pravičnosti, pravne enakosti slovenskega prebivalstva in nemotenega delovanja patronata samega so zahtevali imenovanje tajnika-ravnatelja patronata na predlog upravnega sveta patronata — in bi tajnik-ravnatelj seveda moral obvladati slovenski jezik;

ker se ni niti upoštevalo vseh ugovorov političnih in kulturnih organizacij, deželnih svetovalcev ter parlamentarnih poslancev proti nepravilnemu imenovanju za tajnika-ravnatelja patronata v osebi gđc. dr. Erilde Fortuna;

ker do danes sama gđc. dr. Erilda Fortuna, dasi večkrat naprošena, še ni izročila ključev arhiva za točen pregled vseh uradnih listin, ki se tičejo delovanja patronata;

po vsem tem, ko je jasno, da ni nobenega jamstva in še manj možnosti, da bi patronat pod takimi pogoji mogel nemoteno delovati, posebno kar se tiče podpore in pošolskega pouka v korist ne samo majhnega števila učencev (7) šole italijanskega jezika, marveč tudi neprimerno večjega števila učencev (33) šole slovenskega jezika

Opčine

PREŠERNOVA PROSLAVA V FINŽGARJEVEM DOMU

V nedeljo zvečer je priredil Finžgarjev dom na Opčinah lepo Prešernovo proslavo, na kateri je nastopila šolska mladina z recitacijami Prešernovih pesmi, mladinski pevski zbor Glasbene matice pod vodstvom Nade Zerjal, ki je ubrano zapel nekaj pesmi, plesna skupina z nižje srednje šole v ljudskih nošah in mali harmonikar Mirko Ferlat. O Prešernu je spregovoril prof. Vinco Beličič.

Dvorana je bila tudi tokrat polna. Za dobro organizacijo prireditve je poskrbel prof. Ivan Artač.

PUSTNI SPREVOD

V soboto bo na Opčinah zdaj že tradicionalni pustni sprevod vozov z našega Krasa. Zaenkrat vsaka vas strogo varuje tajnost, s kakšnimi skupinami se bo udeležila sprevoda, toda te tajnosti se bodo razkrile v soboto popoldne. Zvečer ob 21. uri pa je napovedan ples v Prosvetnem domu.

SPET NEVAREN PREHOD ČEZ PROSEŠKO CESTO

Zebrasti prehod na Proseški cesti na Opčinah, ki je bil napravljen potem, ko se je tam smrtno ponesrečil g. kaplan Jože Vidmar, je zdaj že čisto zabrisan, da ga avtomobilisti sploh ne morejo več opaziti.

PUSTNA PRIREDITEV V FINŽGARJEVEM DOMU

Na pustno nedeljo, 16. t. m. ob 21. uri bo nastopil v Finžgarjevem domu na Opčinah zabavni ansambel »ROKOVNJACI« iz Ljubljane z veselim spredom.

Vsi, ki hočete preživeti kako veselo urico, vljudnon vabljeni.

Pismo Slovenske skupnosti dijakom

Slovenska skupnost v Trstu je naslovila na višješolce slovenskega znanstvenega in klasičnega liceja ter slovenske trgovske akademije »Žiga Zois« v Trstu naslednje pismo:

Svet SLOVENSKE SKUPNOSTI z zadovoljstvom ugotavlja, da s svojim demonstrativnim nastopom opozarjate oblasti in javnost na nerešena vprašanja slovenskega šolstva, kot so šole v Beneški Sloveniji, slovenska idustrijska šola, šolski učbeniki, pravična ureditev patronata na Repentabru in ureditev staleža slovenskih šolnikov.

Prepričani smo, da bodo tudi vaša prizadevanja pripomogla k ureditvi nerešenih vprašanj slovenskega šolstva.

Trst, 5. februarja 1969.

Svet Slovenske skupnosti

podajamo ostavko

od predsedništva, izvršnega odbora in sedanjega upravnega sveta šolskega patronata na Repentabru.

Naša vest svobodnih ljudi in italijanskih državljanov slovenskega materinega jezika nam ne dopušča, da bi bili kakorkoli odgovorni za krivično stanje in zapostavljanje slovenskega prebivalstva.

S spoštovanjem

Viljem Zerjal, predsednik

OPČINE, Proseška ul. 28

Mirko Guštin, član izvršn. odbora

VELIKI REPEN 54

Alfonz Guštin, član izvršn. odbora

COL 12

Ludvik Purič, član upravn. sveta

VELIKI REPEN 82

Repentabor, 4. februarja 1969.

TUDI SINDIKAT SLOVENSKE ŠOLE PROTESTIRA

Tudi sindikat slovenske šole v Trstu je poslal šolskemu skrbniku Angiolettiju pismo v katerem ga je opozoril na nepravilnost in nepravilnost njegovih ukrepov glede imenovanja italijanskih šolnikov v šolska patronata na Repentabru in v Dolini ter protestiral proti temu.

VOLITVE NISO VEČ DALEČ

Mlad Goričan nam je poslal daljše pismo, v katerem razmišlja o bližnjih volitvah. Razveseljivo je, da se opaža tudi pri mladini zanimanje za javno življenje in da zginja tista brezbriznost, ki je zajela naše ljudi ob naši politični razklanosti.

Dopisnik piše, da je neprijetno govoriti o volitvah, posebno o volitvah na Goriškem. Vendar meni, da bi bilo prav, da bi se že zdaj začeli sestajati vsi tisti, ki jim je še pri srcu naša politična smer in Slovenska skupnost. »Menim,« nadaljuje, »da bi bilo prav, če bi se sestajali po posameznih vaseh odgovorni ljudje in pripravili za vsak okraj posebej ustvarjajoči program, kakor pač zahtevajo koristi in potrebe posameznega kraja. Razmere, zlasti gospodarske, pa tudi moralne, kulturne in športne, so različne. V celoti pa jih je potreba zediniti na enoten imenovalec.

V marsikaterem okraju so že nekatere naše vasi v nevarnosti in še bolj vaše skupnosti, da se razkoljejo in da bo slovenstvo v njih zginilo, če se v soseski ne zberejo pametni možje, ki kljub posameznim usmerjenostim najdejo temelje, ki so nam vsem skupni.

Volitve so kmalu tu! Ali se ne bomo v zgornjem smislu že sedaj pričeli nanje pripravljati?

Števerjan

PREŠIBEK, TOK

V Jazbinah, na Valerišču in v Uklancu teče že nekaj let po elektrovodu zelo šibek tok. Pri sedanji razsvetljavi se komaj more v hišah kaj delati. Gospodinjski stroji pa sploh ne tečejo.

Zato so vaščani teh zaselkov že prejšnji električni družbi poslali pritožbe. Zainteresirali so tudi občinsko upravo v Števerjanu. Novi električni družbi ENEL so omenjeni vaščani poslali podobno pritožbo. Prejšnji teden je družba odgovorila županstvu, da je pripravljena okrepiti tok, za kar pa je potrebnih 22 milijonov lir. Polovico teh stroškov bi krila družba sama, polovico pa naj prevzame števerjanska občina. Prizadeti vaščani upajo, da bo to storila.

S sosedne strani

Umrl je župnik Filip Kavčič

V četrtek popoldne so v Desklah pokopali župnika Filipa Kavčiča, ki je trinindeset let župnikoval v tej fari.

Pokojni dušni pastir se je rodil 1899 v Idriji. Srednje šole in bogoslovje je študiral v Ljubljani, kjer je bil 1922 posvečen v mašnika. Nato je bil poslan za kaplana v Črni vrh, kjer je postal tudi župnik. Dobri in skromni mož se je vsega razdal za verski in prosvetni preporod svoje obširne fare. Bil je v vrsti tistih mož na Primorskem, ki so deželo presnavljali in jo ohranjali v domačem izročilu. Zato so ga fašistični oblastniki obsodili na konfinacijo, od koder se je vrnil precej strit šele leta 1936. Cerkvena oblast ga je nastavila za župnika v Desklah. Nekaj časa je opravljal tudi duhovnijo Plave in Gorenje polje. Z novimi silami se je vrgel na delo, bolj tiho, a tem bolj plodno, da ohrani svojim ljudem vero,

Profesorji goriških slovenskih srednjih šol se nahajajo že leta in leta v popolnoma neurejenem in profesorja nevrednem stanju. Velika večina njih ima samo suplentski položaj, ker usposobljenostni izpiti za slovenske srednje šole v Gorici še niso bili nikoli razpisani. Če ima kdo izmed nastavlencev kak usposobljenostni izpit, velja ta pravno le za italijanske šole in ne za slovenske.

Tu dodamo v pojasnilo javnosti še to, da so imeli v tem oziru tržaški slovenski profesorji večje ugodnosti in možnosti do izpitov in staleža kakor goriški, ker za Trst velja memorandum, Goriška pa je nepravilno na nižji stopnji tudi glede šolskih pravic.

Večina goriških slovenskih profesorjev mora tudi po 25 ali še več letih službovanja še vedno vlagati prošnje vsako leto tudi za isto mesto. Vsa leta so na isti uradniški stopnji, brez državne pokojnine in brez pravice do odpravnine, ki je po zakonu določena najnižjemu delavcu.

Sole pravno in praktično delujejo. Niso pa urejene številne določbe, izvirajoče iz okvirnega zakona in najmanj pravni položaj profesorjev. Nekateri teh pa so žrtvovali svoje najboljše življenjske moči za te šole, a na stara leta ostanejo na goli cesti, kljub temu, da so prav tako delali kot drugi njih kolegi, ki imajo visoke pokojnine.

Tu smo le bežno orisali nevzdržno stanje naših profesorjev, ki z osebnimi žrtvami podpirajo naše srednje šole in uživajo največkrat za svoje delo in požrtvovalnost le posmeh in nerazumevanje, na žalost celo pri starših.

Prejšnji teden so profesorji imeli svoje zborovanje, kjer so sklenili podvzeti vse korake, celo stavko, da se jim položaj uredi.

Poslali so posebno spomenico goriškemu šolskemu skrbniku in ministru za jav-

no šolstvo, katere prepis, poslan od sindikata, objavljamo v celoti.

Profesorji, ki poučujejo na srednjih šolah s slovenskim učnim jezikom v Gorici, so dne 8. febr. 1969 zborovali v risalnici nižje srednje šole s slovenskim učnim jezikom v Gorici.

Poslušali so poročila, ki sta jih podala predsednik in tajnik Sindikata slovenskih kolnikov v Gorici in nato obširno razpravljali o odlašjanju izvajanja zakona št. 1012 od 19.VII.1961.

Ugotovili so:

1. da ministrstvo za javno šolstvo še ni do danes (torej po osmih letih!) pokazalo najmanjše volje, da bi se začel izvajati zakon, ki ustanavlja slovenske srednje šole v Gorici;

2. da zaradi tega odlašanja močno trpi uspeh na slovenskih srednjih šolah.

Do sedaj so bili vsi številni stiki predstavnikov Sindikata slovenskih šolnikov v Gorici z namenim ministrstvom popolnoma brezuspešni.

Ugotovili so nadalje:

1. da so bili svoj čas profesorji italijanskih srednjih šol deležni številnih ugodnosti (posebna lestvica, začasni stalež, didaktične habilitacije itd.);

2. da poučujejo na slovenskih srednjih šolah v Gorici številni profesorji neprekinjeno že preko deset let, pa so kljub temu še vedno letni suplenti;

3. da imajo profesorji na srednjih šolah, ki pripadajo nemški in francoski manjšini v Poldižu oziroma v Aosti že lep čas juridično in ekonomsko urejen položaj;

4. da si nekateri profesorji, čeprav brez ustreznega študijskega naslova, že dvajset let skrbno prizadevajo za dober uspeh na slovenskih šolah.

Razočarani nad brezbriznostjo in disriminacijo do slovenskih profesorjev v Gorici in ker nimajo slednji več drugega sredstva, da pokažejo svoje ogorčenje razen še stavko, so sklenili, da se dne 14. febr. vzdržijo pouka in da bodo podobno manifestacijo ponovili, če se ne bodo takoj podvzeli stvarni ukrepi za izvajanje zgoraj navedenega zakona.

Zahtevajo

1. Da se začne takoj izvajati 12. člen navedenega zakona in da se v tem smislu razpišejo habilitacije;

2. da se vse ugodnosti, ki so jih bili svoj čas deležni profesorji italijanskih srednjih šol raztegnejo tudi na profesorje, ki poučujejo na slovenskih srednjih šolah v Gorici;

3. da se profesorjem, ki imajo habilitacijo iz slovenščine (Cl. IX) ob prvi uveljavitvi navedenega zakona prizna popolna pravica do poučevanja slovenščine na slovenskih srednjih šolah;

4. da se profesorjem, ki nimajo ustrezne diplome, kot zgoraj navedeno, zajamči služba, v primeru odpusta pa da prejmejo primerno odpravnino sorazmerno s službenimi leti.

Štmaver

VALENTINOVANJE IN ZBOROVANJE

V petek, 14. februarja, praznujemo v Štmavru god sv. Valentina. Praznuje se pa vedno prvo nedeljo potem. V nedeljo, 16. torej, dobrodošli pri nas romarji, turisti, ljubitelji narave ter vsi, ki ljubijo dobro kapljico, štruklje in kar je podobnega za želodec.

PREDAVANJE

Ciklus predavanj, ki jih prireja SKAD v Gorici, se bo nadaljeval v četrtek, 20. februarja, ob 20.30 v mali dvorani Katoliškega doma. Predaval bo dr. Marijan Zadnikar iz Ljubljane o »Slovenskih znamenjih«.

Kot je znano, so ta predavanja nekako nadaljevanje prizadevanja, da se razširi zanimanje za našo ljudsko kulturo, ki se je začelo vzbujati z razstavo ljudske verske umetnosti v Katoliškem domu.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Razgibano revialno življenje v Sloveniji

Novi glavni in odgovorni urednik revije »Sodobnost« Ciril Zlobec je napisal v svojem uvodniku, objavljenem v januarški številki omenjene revije: »Literarne in druge kulturne revije imajo na Slovenskem že od nekdaj posebno vlogo, skoznje lahko sledimo domala vsemu našemu kulturnemu razvoju z vsemi njegovimi krizami in vzponi, vrenjem in stagnacijo. Revije so še zmerom najbolj avtentično pričevanje o naši kulturi določenega obdobja glede na takšna ali drugačna programska načela, ki si jih zastavljajo... Takšna hotenja in takšne zakonitosti so najbrž značilne tudi za današnji revialni tisk na Slovenskem. Sedanji trenutek je prav gotovo eden najbolj razgiban in hkrati najbolj zapleten v povojnem razdobju. Prav v revialnem tisku vznikajo in se v njem izčiščujejo ali zaostrujejo problemi, ki zadobe pogosto širši družbenosocialni in politični pomen in kot taki sprožijo razprave, ki pritegujejo v svoj vrtnec najbolj občutljivi del slovenskega mislečega sveta.«

V luči teh Zlobčevih besed je morda zanimivo opozoriti na nenavadno idejno vrenje, ki ga je opaziti zadnji čas v slovenskih revijah, pa tudi na idejno diferenciacijo, ki se pojavlja med posameznimi revijami, pa celo med posameznimi sodelavci istih revij. Več revij je zašlo zadnje mesece v uredniške krize, ker se je pokazalo, da avtoritativni, od zgoraj postavljeni uredniki in kriteriji ne odgovarjajo več današnjemu pluralistično in docela svobodoljubnemu razpoloženju večine sodelavcev. Tako je prišlo do zamenjave glavnega urednika pri reviji »Sodobnost« in hkrati do razširitve uredniškega sveta. Enako krizo je prestala mariborska revija »Dialogi«. Že prej se je znašla v krizi ljubljanska revija »Problemi«. Lahko pa bi našli še več primerov.

Vse to pa je tudi odraz procesa idejne pluralizacije, ki je zajel slovensko kulturno življenje. Nedavni hudi spor v slovenski kulturni javnosti, ki ga je povzročila skupina sodelavcev študentskega mesečnika »Tribuna« v zvezi z revijo »Katalog«, je kljub vsemu negativnemu, kar se je pri tem pokazalo, v bistvu vendarle samo odraz tega novega idejnega pluralizma in zdravega kritizma dosedanjega vztrajanja pri raznih ideoloških dogmah in avtoritetah. Nekatere revije, kot na primer idrijske »Kaplje«, zadobivajo izrazito pluralistično in svojsko podobo ter so neglede na

svoj obseg močno razgibale duhovne in kulturne sile v Sloveniji.

Se posebno značilna pa je izjava velike skupine slovenskih kulturnih delavcev in pisateljev, ki je pred poldrugim mesecem napovedovala izid nove revije z naslovom »Prostor in čas«. Začasni uredniški odbor te nove revije je objavil v ljubljanskem »Delu« »Uvodno pojasnilo«, v katerem je bilo rečeno med drugim, naj bi bila nova revija glasilo tistih, ki so bili doslej potisnjeni ob strani ali so imeli občutek, da se v sedanjih slovstvenih glasilih ne morejo svobodno oglašati in neovirano ustvarjati.

V posebni »Izjavi«, ki so jo hkrati objavili v dnevnem tisku, pa pišejo: »Podpisani slovenski kulturni delavci ugotavljamo, da sedanji okvir revialnega tiska ne omogočajo odprte in vsestranske obravnave bistvenih vprašanj slovenskega življenjskega in kulturnega prostora. To je posledica najrazličnejših utesnjevanj, izhajajočih predvsem iz monopolnega zasedanja večine javnih tribun. Zato smo podpisani sklenili ustanoviti tako glasilo, ki bo omogočalo nemoteno, svobodno in odgovorno izražanje stališč in umetniško izpovedovanje. Zbor poblašča iz svoje srede izbrane tovariše, da uresničijo ta sklep.«

Izjavo je podpisalo 61 pisateljev, umetnikov, kritikov in drugih kulturnih delavcev, med njimi France Bernik, Peter Božič, Emilijan Cevc, Jože Felc, Branko Hofman, Janez Gradišnik, Edvard Kocbek, Ignac Koprivec, Miroslav Košuta, Lojze Kovačič, Lino Legiša, Jože Mahnič, Janko Moder, Boris Pahor, Tomaž Pavšič, Alojz Rebula, Smiljan Rozman, Anton Slodnjak, Viktor Smolej, Jože Snoj, Leopold Suhadolčan, Severin Šali, Nace Šumi, Lojze Ude, Jože Udovič, France Vodnik, Dane Zajc, Pavle Zidar in Fran Zwitter.

—0—

NOVE PUBLIKACIJE

V oceno smo prejeli:

»Goriška srečanja«, št. 15-16.

»Mladika«, 1, 1969.

»Trinkov koledar« za leto 1969.

»Glas "Korotana"«, št. 1 in št. 2.

Knjige celjske Mohorjeve družbe s koledarjem za l. 1969.

»Cerkev v sedanjem svetu«, 1-2, 1969.

SLOVENSKI PRIMORSKI KOLEDARJI

Bibliografijo sestavi in uvodno študijo napisal **MARIJAN BRECELJ** ■ 5 ■

1853

KOLEDARČEK za leto 1853. Na svetlo prišel iz Slavjanskega Društva v Trstu. V Trstu. Natisnil M.[ichele] Weis. 35 str. + 1 pril. 18 x 2,5.

1862

KOLEDAR za navadno leto 1962. [Poslovenil Štefan Kocijančič.] V Gorici. Izdala c.kr. kmetijska družba v Gorici. (Natisnil Pater-nolli. [1861].) (II) + 98 str. 16,2 x 11.

1863

KOLEDAR za navadno leto 1863. [Prestavil in vredil Štefan Kocijančič?] V Gorici. Izdala c. kr. kmetijska družba v Gorici. Natisnil Seitz. 76 + (III) str. 15,7 x 11,5.

1864

GORIŠKI letnik za čitatelje vsacega stanū. Prvi tečaj. Leto 1864. Vrednik Fr.[an] Zakrajšek. V Gorici. Založnik Karl Sohar. (Nat.[isnil] Seitz. 1863.) 24 + 1/1 str. + 1 pril. 20 x 13,5.

1884

KOLEDAR za prestopno leto 1884 in kažipot po Trstu. Uredoval: Viktor Dolenc s pomočjo drugih gospodov. I. letnik (:Prvi del:) Zal. (in nat.) Nova Tiskarna (1883). 158 + (I) str. + 19 strani naznanil. 21 x 16. Ilustr.

1885

JURJEV koledar za navadno leto 1885. Uredoval »Juri s pušo« [= Ivan Dolinar.] s pomočjo drugih velikih in malih Jurjev. I. letnik. V Trstu. Natisnila tiskarna K. Amati-ja sinov 1884. 109 str. 8°.

1886

JURJEV koledar za navadno leto 1885. Uredoval »Juri s pušo« [= Ivan Dolinar.] s pomočjo drugih velikih in malih Jurjev. II. letnik. Trst (Na svetlo dal in založil »Juri s pušo« z dovoljenjem Jurjevcev.) Natisnila tiskarna K. Amati-ja sinov 1885. (XXIII) + 112 str. + (34) str. oglasov + ovoj. 20,5 x 14,5. Ilustr. (dalje)

Šport

VELIKANSKO ZANIMANJE ZA HOKEJ V SLOVENIJI

Hokej na ledu je postal zadnja leta v Sloveniji pravi ljudski šport in priteguje v Ljubljani celo več gledavcev kakor nogometne tekme prvoligaških moštev. Pri nedavni tekmi za državno prvenstvo med moštvoma Jesenic in ljubljanske Olimpije je bila športna dvorana v Tivoliju nabito polna. Vanjo se je zgneto nad 6000 gledavcev, pristašev obeh moštev, več kot tisoč pa jih je moralo ostati zunaj, ker ni bilo več prostora. Tekma je bila taka, da je do konca razvnela gledavce in pridobila hokeju seveda še več ljubiteljev in pristašev. Tudi blagajnik hokejskega kluba Olimpija si je zadovoljno mel roke, ko je preštel milijone, ki jih je kasiral.

Podobno je bilo na zadnjih hokejskih tekmah za državni pokal, na katerih so nastopila moštva Jesenic (ki so postale letos že 13. državni prvak, četudi veliko težje kot prejšnja leta), Olimpije, zagrebškega Medveščaka in beograjskega Partizana. Na državnem prvenstvu tretjeplasirana Olimpija je tokrat osvojila pokal, z zmago 5:4 nad Jesenicami, potem ko sta oba slovenska kluba visoko porazila tekmece iz Zagreba in Beograda. Tekma med Olimpijo in Jesenicami je bila spet nekaj izrednega in je navdušila gledalce, katerim se je posrečilo, da se jih je tokrat zdrenjalo v dvorano kar 7000. Kljub temu jih je spet moralo veliko ostati zunaj. Že prej je več sto pristašev jeseniškega moštva korakalo po ljubljanskih ulicah in vzklikalo svojemu moštvu ter ga vzpodbujalo. Ostali so seveda nekoliko razočarani, ko njihovo moštvo ni zmagalo, toda potolažilo jih je dejstvo, da sta obe moštvi zaigrali sijajno, tudi Jesenice, kljub porazu.

Zdaj ima Slovenija dva močna, enakovredna hokejska kluba, kar bo seveda tudi v prid Jesenicam, ki doslej niso imele v hokeju pravega tekmece doma, kar je bilo tudi v škodo njihovi kvaliteti. Izgubo nekaterih dobrih igravcev, ki so pristopili k Olimpiji, so sicer Jesenice težko prebolele in so zašle zaradi tega celo v začasno krizo. Vendar so te dni spet visoko porazile odlično celovsko hokejsko moštvo KAC, ki je avstrijski državni prvak in bo postal letos po vsej verjetnosti spet tudi prvak alpskih dežel. To pomeni, da je kriza jeseniškega hokejskega moštva najbrž že končana.

Najbolj razveseljivo je to, da so igravce, ki so prestopili k Olimpiji, nadomestili mladi igravci, ki jih je vzgojil dobri češki trener Mleoch. Ti so se tudi najbolj izkazali v tekmi proti KAC-u, ki se je končala s 6:2 za Jesenice. Se le teden prej so bile Jesenice poražene v Celovcu.

Poleg Jesenic in Olimpije obstaja v Sloveniji še kakih šest hokejskih klubov, med katerimi sta najboljša Kranjska gora in Slavija (Vevče), ki sta člana prve, vsedržavne lige. Noben slovenski klub ni izpadel letos iz prve lige. Izpadla sta po en zagrebški in beograjski klub.

Kot znano, bo letos v Ljubljani in Skopju svetovno hokejsko prvenstvo B-skupine. Tako bodo prijatelji hokeja v Sloveniji spet imeli priložnost videti precej dobrih hokejskih tekem.

Lep uspeh slovenskih dijakov

Pred kratkim se je zaključilo odbojgarsko prvenstvo med višjimi srednjimi šolami v Trstu. Prepričljivo zmago so odnesli dijaki Slovenskega liceja, kar predstavlja vsekakor izreden uspeh. V finalnem kolu so premagali vse svoje nasprotnike in povsem zaslužno osvojili prvo mesto. Najprej so premagali dijake šole Da Vinci z 2:1. Zadnji dan so morali odigrati še preostali srečanja proti liceju Petrarca. Pred številnim občinstvom, ki so ga večinoma sestavljali dijaki raznih šol, a med katerimi smo zasedli tudi več slovenskih profesorjev, so naši dijaki dali vse iz sebe in po ogorčeni borbi prisilili dijake liceja Petrarca na predajo z 2:1 (10, —9, 12).

Zadnje srečanje proti šoli Volta so slovenski dijaki osvojili brez večjih težav z gladkim 2:0 (7, 12). Za ta podvig zaslužio vsi iskreno pohvalo, najbolj pa so se izkazali tolkača Klavdij Veljak in Jože Peterlin ter podajač Može. Ekipa Slovenskega liceja je nastopila v postavi: Sancin, Križnič, Zadnik, Pangerc, Veljak, Guštin, Peterlin, Može, Suhadolc. Slovenske dijake je skrbno pripravil in brezhbno vodil prof. Mamolo.

Sodobno kmetijstvo

Izbira področij za ovrednotenje tržaškega kmetijstva

Nedavno je skupina slovenskih strokovnjakov pripravila na pobudo Km. zveze študijo o možnostih tržaškega kmetijstva. Pobuda predstavlja za naše razmere, še zaradi ne povsem vsakdanjega sodelovanja in vzpostavljanja strokovnih meril, lep napredek. Gre za analizo osnov našega kmetijstva in nakazovanja ukrepov in pobud, ki naj bi le to pripeljali na raven, ki bo zagotavljala kmetovalcem ustrezne življenjske pogoje in ki bo na drugi strani konkurenčno tudi ostalim dejavnostim. V tem oziru je študija o tržaškem kmetijstvu povsem v skladu s smernicami, ki jih skuša uveljaviti Mansholtov načrt o evropskem kmetijstvu. Ker smo pa o tem pisali v našem zadnjem sestavku, se bomo tukaj ustavili posebej pri možnostih, ki jih imajo posamezna področja na Tržaškem za sodobno kmetijsko proizvodnjo.

GLAVNE KMETIJSKE PANOGI

Glavne proizvodjalne panoge v tržaški pokrajini so vrtnarstvo, ki je doseglo visoko intenzivnost in zelo visoke hektarske donose; cvetličarstvo, ki daje najvišje dohodke in ki se razširja vedno bolj tudi na kraško planoto; vinogradništvo, ki je z uvedbo stalnih vinskih razstav zelo napredovalo in ki daje tudi primerne dohodke, če je kvaliteta dobra; živinoreja, ki ima zaradi velikih potrebe po zdravem in kvalitetnem mleku še velike možnosti razvoja, kar pa se bo dalo uresničiti z ustanavljanjem zadružnih hlevov in zadružne mlekarne; kokošereja in čebelarstvo, ki nista nič manj pomembni panogi kot ostale, kar pa velja tudi za proizvodnjo aromatičnih in zdravilnih trav.

PODROČJA ZA UVEDBO SPECIALIZIRANE KMETIJSKE PANOGI

Miljski hribi:

Področje kaže že visoko stopnjo vrtnarske in vinogradniške dejavnosti, ki pa je v glavnem postranska. Ta bi se morala omejiti na vinogradništvo, medtem ko pa bi tišči, ki se ukvarjajo izključno s kmetijstvom, morali uvesti doslednejšo specializacijo tako pri vrtnarstvu kot tudi pri vinogradništvu. Treba pa bo urediti poljske poti in poskrbeti za zadostno količino vode za namakanje.

Osapska dolina:

Dolina ima odlične pogoje za še večji razvoj vrtnarstva, pobočja pa poleg vrtnarstva tudi za vinogradništvo. Pogoji za ovrednotenje področja pa je ureditev poljskih poti in stalno čiščenje struge Ospa.

Mačkovlje in Prebeneg:

Tudi na tem področju je treba za nadaljnji razvoj žlahtnih kultur — vrtnarstva, cvetličarstva in vinogradništva — urediti poljske poti in dobavo vode. Živinoreja bi na zadružni osnovi spet lahko pridobila na veljavi.

Dolina — križišče proti Mačkovljam:

Vidno je kar dobro razvito vrtnarstvo in vinogradništvo. Obe panogi imata vse pogoje za nadaljnjo specializacijo, seveda ko bo urejen problem dobave vode.

Področje pod Borštom in Zabrežcem:

Na flišastih tleh uspevajo zelo dobro vinska trta in ostale žlahtne rastline. Z ureditvijo lastniških razmer na podlagi večjih posameznih obdelovalnih površin, bi to področje bilo posebno prikladno za specializirano pridelovanje vinske trte.

Sv. Ana pod Rovtami - Kolonkovec - Magdalena:

Zaščita tega področja pred pozidanjem bi omogočila ustanovitev središča za zbiranje pridelkov na zadružni podlagi, ki bi hkrati skrbelo za nakup izbranih semen in gnojil ter za hranjenje in vskladiščenje pridelkov. S tem bi dosegli potrebno stopnjo racionalizacije proizvodnega postopka in znižanje stroškov. Resna ovira na poti k temu cilju pa predstavlja pomanjkanje vode in njena visoka cena.

Lonjer in Podlonjer:

Področje je zelo prikladno za vinogradništvo in vrtnarstvo. Podpreti je treba nadaljnjo specializacijo kultur in proizvodnje. Tudi tu bi bilo treba urediti dobavo vode in izboljšati poljske poti.

Piščanci:

Na tem področju je razširjena predvsem vinska trta, pa tudi vrtna kultura. Za ovrednotenje področja bo treba predvsem izvesti preustroj zemljiške posesti in obdelovalne tehnike. Piščanci imajo zaradi majhne oddaljenosti od središča mesta vse pogoje, da se razvijejo v privlačen predel gostilnic in osmic, podobno kot Grinzing na Dunaju.

Breg med Kontovelom in Sv. Križem:

To obsežno področje z izredno ugodnimi podnebnimi pogoji je tradicionalno središče žlahtnih kultur. Če bi pa hoteli doseči

sodobno raven proizvodnega postopka, bi morali poskrbeti mimo ureditve dobave vode in poljskih poti predvsem za korenito preureditev posestev, to pomeni, da bi morali povečati in preusmeriti posamezne pašne v nepretrgan pas, ki bi omogočal dohod s stroji.

Kraško področje:

Za področje severno od trbiške ceste veljata dve načeli: 1. razširjati je treba pridelovanje žlahtnih kultur na podlagi minimalnih proizvodnih površin. Posamezna posestva naj bi torej s komasacijo dosegla neko določeno velikost, ki bi omogočala racionalizacijo delovnega postopka. 2. živinoreja naj bi v bodoče bila organizirana samo na zadružni osnovi. Kmetovalci naj bi torej postali specializirani vrtnarji-cvetličarji in vinogradniki.

Področni načrt naj bi torej z različnimi ukrepi zagotovil smotne posege in skladno delovanje vseh dejavnikov. Naše prizadevanje pa naj bo tako, da bomo kmetijstvo podpirali, ne pa pustošili. Smer kmetijskega preustroja in preporoda je jasno nakazana. S tem bo tudi najlažje ohraniti lepoto naših vasi in našega Krasa. Tudi najbolj vneti zagovorniki širjenja gradbene površine in hladni računalci, ki jim je ta pojem lepote, ne smejo nikoli pozabiti, da je človekova prisotnost sad dolgega razvoja, ki ga ne smemo v nekaj letih na mah spremeniti. Gradbena dejavnost je v bistvu gospodarska dejavnost kratkotrajnega učinka, medtem ko ima kmetijstvo trdnjšo produktivno strukturo z ozirom na to, da se obratna sredstva neprenehoma vlagajo v proizvodni proces na mestu samem. Ohranitev kmetijstva — seveda ne takšnega s preživimi strukturami — ne more torej biti slaba rešitev. Ne smemo dovoliti, da bi zaradi površnosti in nepoučenosti ne upoštevali tako pomembnih gospodarskih, socialnih in narodnih aspektov.

ŠPORT MED NAŠO MLADINO

Pomemben korak na poti v A ligo

E. Košuta (3 točke) in E. Bole (2 točki) odločila tržaški derby

V zadnjem srečanju letošnjega prvenstva B lige pred svojim občinstvom so borovi namiznoteniški igralci premagali tržaško ekipo C.G.S. s tesnim rezultatom 5:4. Igralci C.G.S. so se za to srečanje posebno pripravili, vendar jim kljub temu ni uspelo zmagati. Bor je kotobi čajno, nastopil v postavi: Edi Bole, Edi Košuta in Karel Tomšič, C.G.S. pa v standardni postavi: Koch, Venuti, Peterlini. Srečanje je bilo do konca napeto in ogorčeno, nekatere tekme pa so bile res navdušujoče in tehnično na višku. Za Borovce je bilo to srečanje izredno pomembno, ker bi si le z zmago ohranili nedotaknjene možnosti napredovanja v najvišjo ligo. Junak tekme je bil tokrat izkušeni Edi Košuta, ki je premagal vse tri nasprotnike. Proti Peterliniju in Venutiju ni izgubil niti seta, odločilna pa je bila njegova zmaga nad najboljšim igralcem C.G.S. Kochom. Ta tekma je bila gotovo najlepša in najbolj napeta in Edi Košuta je moral uporabiti vse svoje znanje in izkušnje, da je prisilil na predajo izredno razpoloženega nasprotnika. Edi Bole je sicer gladko premagal Venutija in Peterlina, moral pa je kloniti pred razigranim Kochom. Tomšič se je posebno v prvem srečanju proti Peterliniju potrudil, a mu kljub temu ni uspelo osvojiti nobene točke proti bolj prisenim nasprotnikom. S to zmago so Borovci še vedno sami v vodstvu in toliko zaželena A liga bi jim letos res ne smela uiti. Čakata jih še dve gostovanji, prvo v Bergamu, zadnje pa v Lugu. Če ne bo prišlo do nepravilnosti, bi morali Bo-

rovci tudi v teh dveh preostalih srečanjih zmagati.

Posamezni izidi:

Tomšič - Peterlini 1:2 (14, —14, 17)
Bole - Venuti 2:0 (14, 17)
E. Košuta - Koch 2:1 (17, —10, 18)
Bole - Peterlini 2:0 (12, 15)
Tomšič - Koch 0:2 (18, 15)
Košuta - Venuti 2:0 (18, 15)
Bole - Koch 0:2 (19, 18)
Košuta - Peterlini 2:0 (17, 16)
Tomšič - Venuti 0:2 (15, 20)
Končni rezultat: Bor - C.G.S. 5:4

Naraščajniki zaključili prvenstvo z zmago nad ekipo Montuzza

V zadnji tekmi letošnjega naraščajniškega prvenstva so mladi Borovci visoko premagali ekipo Montuzza s 47:24 (25:12). Po dolgem času je slovenska ekipa nastopila spet v popolni postavi, ker sta se vrnila Kralj in Deško. Kljub temu da sta igrala brez vsakega treninga, sta oba povsem zadovoljila. Sploh so se tokrat vsi potrudili in igrali res dobro, čeprav jim ekipa Montuzza ni bil dorešen nasprotnik. Borovci so nastopili v postavi: Zavadlal, Kralj 7, Barazzutti, Deško 4, Ljubič, Bogatec 2, Širca, Pertot 10, Hrvatič V. 14, Hrvatič S. 11.

—0—

V Bologni zaseda kongres KPI. Jugoslovanske komuniste zastopa Edvard Kardelj, ki je v svojem govoru odkrito obsodil sovjetsko intervencijo na Češkoslovaškem. Na kongresu sta tudi češkoslovaško in sovjetsko zastopstvo.

ZGODBA O

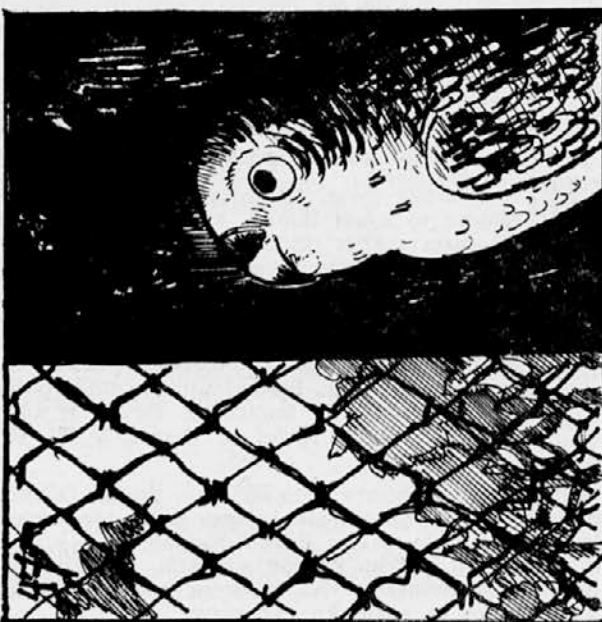
Bučku

Sova je začela s svojim močnim kljunom kriviti mrežo. Kmalu je bila luknja dovolj velika, da bi se Bučko zlahka prerinil skozi njo. Takrat pa je čuvaj zalajal glasneje in pritekel po poti. Bučko se je potuhnil, sova je prhnila v temo. Boter lež pa ni bil tako urnih nog. Pes je renče prihajal bliže in bliže.

»Psst! Bučko!« je zašepetala. Malo je manjkalo, pa se ne bi oglasil, tako se je bal. Toda tisti hip je ob vzožju kletke nekaj zaškrebalo. »Dečko, si tukaj?« Saj to je boter Jež! »Boter,« je zahlipal Bučko.

47. To noč Bučko ni mogel spati. Vse živo v živalskem vrtu se je že umirilo in zadrževalo. Kdaj pa kdaj je zalajal pes čuvaj. Bučko pa ni bil prav nič utrujen. Napeto je prisluškoval v noč. Dolgo ni bilo slišati nič sumljivega, potem pa je Bučko tik ob kletki zagledal dvojico žarečih oči. Prepoznal je sovo, še prej pa se je pošteno ustrašil.

blizu. Bučko je gledal njene žareče oči in si mislil: »Kako je prijazen! Res sreča, da nisem miš!« To je bilo naslednji dan prijetno v gozdu! Veverička ga je objela, vsi prijatelji so prišli, drug za drugim so ga pozdravljali. Bučko je bil zelo srečen, le Marjanca se mu je zadnje čase pogosto vračala v misel. Nekega dne pa se je zgodilo tisto, kar je bilo olje na tleče domotožje v njem.

Bučko zrinil skozi luknjo in boter Jež jo je uvrnil, kolikor so ga nesle noge. Bučko je še zaklical svojim bratcem: »Fantje, zdaj pa le! Pot v svobodo je odprta.« Pa ga ni bilo, ki bi si upal za njim. Kmalu sva bila z botrom Ježem v varnem zavetju gozda. Jež je lovil sapo in godljaj: »Ti presneti fant! Oh, oh, da si le spet tukaj!« »Uhu, vse v redu?« se je oglasila sova neke prav

48. Že so se ostri pasji zobje nevarno približali botru Ježu. Bučko je zamižal, da ne bi videl, kako bo njegov dobri prijatelj požrt. Oči je odprl šele, ko je slišal, da je pes boleče zavpil. Tale boter Jež pa zna! Zvil se je v klobčič, da se je pes do krvi zbodel v nos. Pri hišici ob vходу v živalski vrt je nekdo požvižgal. Pes je cvilec stekel h gospodarju. Takrat pa se je